

Referat fra Komiteen for internasjonale spørsmål (KISP), 4. september 2024

Til stede fra KISP: Pål Kristian Balstad (leder), Nora Antonsen, Amanda Anvar, Tina Razafimandimby Våje, Olav Rune Ertzeid, Johan Hermstad Reinertsen, Robert Mood (ikke KISP 18-21/24),

Forfall: Zubia Willmann Robleda, Kåre Eriksen, Lovisa Mienna Sjøberg

Til stede fra sekretariatet: Guro Almås (referent), Einar Tjelle (KISP 20, 22 og første del av 24/24), Beate Fagerli (KISP 20/24), Katarina Sirris Karantonis (KISP 22/24), Steinar Ims (første del av 24/24)

KISP 18/24 Godkjenning av innkalling og dagsorden

Vedtak: Innkalling og dagsorden ble godkjent

KISP 19/24 Godkjenning/gjennomgang av referat fra 31. januar 2024

Vedtak: Referatet ble godkjent

KISP 20/24 CEC's Pathways to Peace-initiative and the ecumenical dialogue-status and challenges

H.E. Archbishop Nikitas of Thyateira and Great Britain og president i Konferansen av europeiske kirker (KEK/CEC) ga en presentasjon av KEKs arbeid for fred, etterfulgt av noen spørsmål og respons.

Momenter fra innledning og samtale:

- Den ortodokse kristenheten er splittet. Dermed er kristenheten splittet også
- Pathways to Peace-programmet søker å finne muligheter for harmoni og enhet
- Russland skapte krigen. Men fra et menneskelig synspunkt er det blod på alles hender
- Menneskehandel. Folk flykter fra Syria, Afghanistan, Iran og Irak. Når de kommer på europeisk jord, har de noen rettigheter. Utfordring for Hellas som tar imot mange pga beliggenheten
- Fattige mennesker lever på menneskesmugleres nåde, og lever i slaveri
- Nasjonalisme og høyreekstremisme vokser
- Kristenheten må komme sammen og snakke sant. Vi er én kirke med én hyrde
- Vi må ha dialog med ikke-kristne. Bli kjent med hverandre som folk
- Det som skjer i USA er trist. Politikere er ikke håpet for verden, kristendommen er håpet. Vi er bragt sammen av kjærlighet
- Vertsland bør ønske ukrainske flyktninger velkommen, og hjelpe de å skape kristne fellesskap

Arbeidsgruppen på Vern om skaperverket presenterte ideer fra oppstartsmøtet sitt (referat i sakspapir). Arbeidsgruppen Rettferdig fred har til nå fokusert på Palestina/Israel-strategien, men presenterte noen tanker hver for seg. Nora sa litt om hvordan hun / gruppene tenker å jobbe med arbeidsgruppene for de to undertemaene: Anstendig arbeid og Likestilling.

Momenter fra samtalen:

Rettferdig fred:

- Spennende å jobbe med begrepene krig og fred
- Autoritær utvikling i Latinamerika og Øst-Asia. Hvis Kina invaderer Taiwan kan det ha store konsekvenser for resten av verden
- Ukraina og Palestina/Israel/Midtøsten vil ha stor vekt i KISP-perioden, men vi må ikke miste andre konflikter av syne
- Iran er viktig som del av dynamikken med Israel
- Norsk våpeneksport er veldig relevant. Næringsministeren er i Øst-Asia denne uken sammen med våpenprodusentene for å promotere norsk våpenindustri
- Sudan er i en bunnløs krise, og Norge har mulighet til å spille en viktig rolle, som del av troikaen. Aktivt sudansk miljø i Norge, som vil sette pris på et kirkelig engasjement
- Vi må bruke konkrete konflikter som eksempler for vår refleksjon over fred og rettferdighet, men det er et spørsmål om hvor mange konflikter vi skal gå inn i.
- Hvordan kan vi jobbe både preventivt og mot eksisterende konflikter. Det å jobbe med oppblomstring av høyreekstremisme og nasjonalisme er viktig preventivt
- Vi bør jobbe med tematikker som vi faktisk kan ha påvirkning på
- Autonome våpen kan være en «lavhengende frukt». Det er etikken som diskuteres nå, og religiøse aktører er aktive internasjonalt, kirken må ta plassen her hjemme
- Afghanistan
- Den kurdiske motstandskampen må komme mer på agendaen i Norge, hvordan kan kirker støtte opp?

Vern om skaperverket:

- Et hovedpoeng fra arbeidsgruppen er å «ta ting ned», fokusere på kjærlighet til naturen fremfor abstrakte tema. Kjærlighet til naturen bør inn i trosopplæring, konfirmasjon og søndagsskole
- Grønn kolonialisme
- Elektrifisering av Melkøya
- Naturødeleggelser får store konsekvenser for urfolk. I mange tiår etter Tsjernobyl-ulykken kunne vi ikke plukke sopp på Helgeland. Bruke situasjonsbeskrivelser som forebygging
- Havbunnsmineraler blir viktigere og viktigere for den brede miljøbevegelsen. På begge sider av høyre-venstre-skalaen har vi posisjoner for moratorium for videre utforskning før vi vet mer om konsekvenser. Det er et underforstått biomangfoldstema
- Utfasingsplan for olje og gass, samt havbunnsmineraler er to åpenbare tema å jobbe med mot valgkampen. Naturmangfold (mer generelt) er også aktuelt
- Vi er i ferd med å nå 1,5 graders oppvarming
- Norge skal som andre land levere ny NDC (National Determined Contributions, plan for utslippsreduksjon) i henhold til Parisavtalen i 2025
- KVs uttalelser har et sterkt språk

- Bærekraftsmålene: En utfordring er at de spenner bredt, at de ikke blir virksomme nok fordi de ikke er prioritert nok. Dessuten har det slått inn en apati på grunn av alle de globale krisene. Mange av målene vil ikke nås
- Det er vesentlig å motvirke apatien. Vi har innsikt, men gjør så lite, da minker innsatsviljen igjen
- Kan vi bidra til kompetansebygging for undervisere i kirken? Kan KISP jobbe med formidling?
- Aktuelle arenaer kan være Trosopplæringskonferansen, eller møter med de kristne ungdomsorganisasjonene gjennom Samarbeidsrådet for barne- og ungdomsorganisasjoner (SBU)
- Skrive kronikker og avisinnlegg, gjerne i de største avisene
- Ungdommens kirkemøte (UKM) er en god vei inn til å påvirke Den norske kirke
- IPCC har gode, informative videoer som gjør inntrykk, deres Youtubekanal anbefales
- Attribueringsforskning -forskning som undersøker i hvilken grad ekstremværhendelser kan tilskrives menneskeskapte klimaendringer. Der finnes gode forskere i Norge som kan snakke til folk som driver formidling i kirken
- Arbeidsgruppen oppfordres til å bringe den menneskerettslige vinklingen på klima og natur (dagens seminar med Menneskerettighetsutvalget (MRU)) inn i gruppens arbeid. MRU og MRU-leder vil gjerne bidra på temaet

Likestilling:

- Gruppen har ikke fått møtes pga. sykmeldinger, men har hatt epostdialog
- Ønsker å øke kunnskapen, og å komme med forslag til påvirkningsarbeid
- Sørge for at likestilling tas inn i andre KISP-saker

Anstendig arbeid:

- Gruppen ser for seg å ha et møte i forkant av hvert KISP-møte, samt evt. hastemøter hvis det kommer opp saker. Ønsker å øke kompetansen, hente inn informasjon om hva søsterkirker gjør og om kompetanse og arbeid i de økumeniske organisasjonene.
- Spille inn klima i revisjon av Åpnehetsloven, samt fremveksten av internasjonal netthandel
- Klimaendringenes konsekvenser for anstendig arbeid
- Sørge for at anstendig arbeid-tema tas inn i andre KISP-saker

KISP 22/24: [Menneskerettslige sider ved klima- og natursaker \(med MRU\)](#)

Hannah Brenden fra Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM) innledet, etterfulgt av noen spørsmål og svar fra KISP og Menneskerettighetsutvalget (MRU). Se vedlagt presentasjon.

KISP 23/24 [Stortingsvalget 2025](#)

Momenter fra samtalen:

- Vi bør utfordre kirkens folkevalgte og ansatte på havbunnsmineraler
- Naturområde er omgjort til et enormt, grått felt mellom Fredrikstad og Sarpsborg. Dette er synd i kristent språk
- Hvordan skal vi kunne nå Paris-målene og andre klimamål?

- Mange av de relevante temaene KISP tar opp, er rammet inn av sikkerhetspolitikk. Mineralutvinning er knyttet til en sikkerhetstrussel, at vi er avhengige av mineraler fra Kina
- Forsvaret meldte for noen uker siden at de ikke vil nå sine klimamål, fordi de ruster opp. Men Forsvaret er ikke omfattet av klimaforpliktelsene våre
- Olje, havbunnsmineraler og våpeneksport er aktuelle tema
- Hvordan hjelpe lokalsamfunn å ta imot ukrainske flyktninger?
- Hvordan påvirker kirke og religion freden?
- Columbia: «Hadde det ikke vært for kirkene hadde vi ikke hatt mulighet til å møte politiske ledere»
- Cyberangrep vil prege Arendalsuka neste år, sammen med KI
- Fremvekst av høyreekstremisme og ekstreme holdninger globalt. C-REX -Senter for ekstremismeforskning ved UiO, Utøya, ekstremismekommisjonens rapport. DnkU-sak i mars om religiøs ekstremisme.
- FFI konkluderte med at det ikke er grunn til å tro at det drives valgpåvirkning i Norge. Samtidig at de så tydelige tendenser til valgpåvirkning i alle andre land. Naivt?
- Våpen og olje er eksempler på at Norge er mer sentral aktør enn vi tenker umiddelbart. Naivt å tro at vi ikke er sårbar for påvirkning. Kirken kan bidra med samtaler og være brobygger
- Ta opp klimaflyktninger, med MRU, evt. med KN?
- Ha en reaktiv beredskap for saker som kommer opp
- Vanskelig å sette agenda i valgkampår. Sette agenda selv, eller koble oss på andres agendaer. Vi må begynne om våren, ikke primært tenke høsten, hvor det er vanskeligere å komme gjennom
- Konkrete forslag:
 - o Mulig seminar: Vårt kvalmende selvbilde (eller Selvbildet vårt): Klimapredator eller fredselskende naturvernere?
 - o Interreligiøs debatt om våpeneksport
 - o Serie med samtaler på nett, gjerne sammen med aktører som FN-sambandet, Nobelinstituttet..
 - o DnkU / ungdom eie og drive et arrangement hvor vi bidrar -eks. om ekstremisme/Hvordan snakker vi sammen / Hvorfor slutter vi å lytte til hverandre?
 - o Lage et opplegg for samtaler i kirker om aktuelle tema

Vedtak: KISP ber arbeidsgruppene for hovedtemaene Rettferdig fred og Vern om skaperverket om å lage hver sitt forslag om budskap, inkludert kanal og målgruppe. Forslagene legges frem til neste KISP-møte.

KISP 24/24 [Strategi for Mellomkirkelig råds engasjement for rettferdig fred i Palestina og Israel](#)

Vedtak:

1. KISP vedtar dokumentet *Innspill fra KISP til Strategi for Mellomkirkelig råds arbeid for rettferdig fred i Palestina og Israel*, med de endringer som kom frem i møtet (se eget vedlegg)

2. KISP ber om at endringsforslagene til utkastet til strategidokument som ble lagt frem av KISPs arbeidsgruppe på strategien, samt endringsforslag gitt i møtet, oversendes saksbehandler og innarbeides i saksdokument til Mellomkirkelig råd (se eget vedlegg)

KISP 25/24 Orienteringssaker

Vedtak: Sakene ble tatt til orientering.

KISP 26/24 Eventuelt

Det var ingen eventueltsaker.